

Հուլիսը Հայ ժողովրդի պատմության մեջ

2 հուլիս

1946 Արտասահմանից ներգաղթող հայերի առաջին խմբի ժամանումը Խորհրդային Հայաստան:

1985 ՄԱԿ-ի ենթահանձնախմբի 38-րդ նստաշրջանում քննարկվեց և հաստատվեց Մեծ Բրիտանիայի ներկայացուցիչ Բենջամին Ուայտեկերի գեկուցումը, որի 24-րդ ենթակետում «1915-1916թթ. հայերի Օսմանյան ջարդը» որակվում էր որպես ցեղասպանության օրինակ:

4 հուլիս

1908 Մահացավ հայ բանաստեղծ Միսաք Մեծարենցը: (Ծնվ. 1886թ.-ին):

1930 Ծնվեց հայ դերասան Սիեր Մկրտչյանը: (Վախճ. 1993թ.-ին):

5 հուլիս

1919 Կ. Պոլսի Ռազմական արտակարգ ատյանի դատավճռով մահվան դատապարտվեցին Թալեաթը, Ջեմալը, Էնվերը, դոկտ. Նազիմը: Այլ դատավճիռներով մահվան դատապարտվեցին նաև դոկտ. Բեհաեդդին Շաքիրը, Տրապիզոնի վալի Ջեմալ Ամին, կուսակցության Տրապիզոնի պատասխանատու քարտուղար Նալիլ բեյը:

1968 Վախճանվեց նշանավոր դերասան Վահրամ Փափազյանը: (Ծնվ. 1888թ.-ին):

1995 Պատմության մեջ առաջին անգամ համաժողովրդական քվեարկությամբ ընդունվեց Հայաստանի Անկախ Հանրապետության Սահմանադրությունը:

6 հուլիս

1820 Կ. Պոլսում ծնվեց մեծ հայագետ Ղևոնդ Ալիշանը: (Վախճ. 1901թ.-ին, Վենետիկում):

7 հուլիս

1882 Ծաղկաձորում ծնվեց Խորհրդային ականավոր գիտնական, ակադեմիկոս Լևոն Օրբելին: (Վախճ. 1958թ.-ին, Պետերբուրգում (Լենինգրադում)):

1915 Թուրք ջարդարարների կողմից սպանվեց գրող և քաղաքական գործիչ Գրիգոր Ջոհրապը: (Ծնվ. 1861թ.-ին):

1923 Խորհրդային Ադրբեջանի հեղափոխական կոմիտեն միակողմ որոշում ընդունեց Արցախն առանձնացնելու և Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար մարզ ստեղծելու մասին: «Կարմիր Քրդիստանը» ստեղծվեց այս նոր տարածքը Հայաստանից անջատելու համար (Նոր Լաչինի և Քելբաջարի մարզերի միջոցներով): Քրդերի միությունը իրականում ոչնչացվեց 1930 թվականին, իսկ անջատումն շարունակվեց 1936 թվականի Ստալինյան սահմանադրությամբ:

8 հուլիս

1735 Եղվարդի ճակատամարտում թուրքերը ջախջախիչ պարտություն են կրում:

9 հուլիս

1936 Թիֆլիսում Խորհրդային ոստիկանության կողմից սպանվեց ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի առաջին քարտուղար Աղասի Խանջյանը:

11 հուլիս

1886 Ծնվեց հայ բանաստեղծ Միսաք Մեծարենցը: (Վախճ. 1908թ.-ին):

12 հուլիս

1924 Մեծ մարդասեր, նորվեգացի գիտնական Ֆ. Նանսենի նախաձեռնությամբ Ազգերի լիգան որոշում կայացրեց «Նանսենյան» անձնագիր տրամադրել կոտորածից փրկված հայերին:

1933 Թիֆլիսում վախճանվեց գրող Նար-Ղոսը (Միքայել Հովհաննիսյան): (Ծնվ. 1867թ.-ին):

13 հուլիս

1915 Սուետիայի՝ Մուսա Լեռան նշանավոր ինքնապաշտպանությունը:

1922 Թիֆլիսում սպանվեց ականավոր հեղափոխական գործիչ Կամոն (Սիմոն Տեր-Պետրոսյան): (Ծնվ. 1882թ. ապրիլի 5-ին):

14 հուլիս

1935 Տեղի է ունենում ԽՍՀՄ գ իտությունների ակադեմիայի հայկական ֆիլիալի (Արմֆանի) հանդիսավոր բացումը:

15 հուլիս

1872 Ծնվեց բանաստեղծ և գրական քննադատ Արշակ Չոբանյանը: (Վախճ. 1954 թ.-ին):

1899 Ավարտվեց Թիֆլիս-Կարս երկաթուղու շինարարությունը:

1965 Հելսինքիում կայացած խաղաղության կողմնակիցների համաշխարհային վեհաժողովը դատապարտեց Օսմանյան կայսրությունում տեղի ունեցած 1915-ի ցեղասպանությունը:

16 հուլիս

1826 Պարսկական զորքերը ներխուժում են Ղարաբաղ, Շորաք յալ և Փամբակ. սկսվում է ռուս-պարսկական երկրորդ պատերազմը:

1915 Ղեսպան Մորզենթաուն Միացյալ Նահանգների դեսպարտամենտին պարզորեն նկարագրել է երիտթուրքերի քաղաքականությունը որպես «ցեղի բնաջնջման» արշավ: Միացյալ Նահանգների պետական քարտուղար Ռոբերտ Լենսինգը տեղեկացրեց նրան, որ «դեսպարտամենտը ընդունել է իր գործընթացը, այն է՝ կանգ նեցնել հայկական հալածումը»:

17 հուլիս

1844 Կ. Պոլսում ստեղծվում է Ազգային ժողով՝ բաղկացած 16 ամիրաներից և 14 արիեստավորներից:

18 հուլիս

1894 Ծնվեց հայ արձակագիր, դրամատուրգ և բանաստեղծ Վահան Թոթովենցը: (Վախճ. 1937թ.-ին):

1938 Ծնվեց արձակագիր, դրամատուրգ, թարգմանիչ Պերճ Ջեթունցյանը:

19 հուլիս

1890 Կ. Պոլսում հնչակյանները կազմակերպեցին «Գուն-Գափու»-ի ցույցը:

1921 Սկսվեց առաջին համաշխարհային պատերազմը:

1914 Կարմիր բանակի զորամասերը մտնում են Սեդրի: Ձանգ եզուրը միացվում է Խորհրդային Հայաստանին:

1921 Հայերի կողմից Կ. Պոլսում տապալվեց Բաքվի հայերի ջարդարար Ջիվանշիրին:

20 հուլիս

1928 Ծնվեց տաղանդավոր նկարիչ Մինաս Ավետիսյանը: 1975թ.-ին սպանվեց Խորհրդային ոստիկանության կողմից:

21 հուլիս

1905 Մահափորձ Աբդուլ Համիդի դեմ:

1921 Ռուսաստանի կոմունիստական կուսակցության Կովկասյան բյուրոն որոշում ընդունեց Արցախը Խորհրդային Ադրբեջանին միացնելու մասին: Սա հիմք հանդիսացավ Անդրկովկասում առանց ժողովրդի կամքը հաշվի առնելու որոշումներ ընդունելու Ստալինյան խարդախություններին:

1947 Երևանում մահացավ ականավոր բանասեր, ակադեմիկոս Ստեփան Մալխասյանը: (Ծնվ. 1857թ.-ին):

23 հուլիս

1993 ԼՂՀ պաշտպանության բանակը դուրս չպրտեց թշնամուն Աղզամ քաղաքից:

1993 Արցախում բնակվող հայ բնակչության դեմ երկար ժամանակ շարունակվող հրետանային ռմբակոծություններից պաշտպանվելու համար Արցախի ուժերը ստեղծեցին (ավարտեցին 1993 09 04) Աղզամի, Ջիրբայիլի և Հորադիզի պաշտպանական գոտիները:

24 հուլիս

1923 Մեծ տերությունների և Թուրքիայի նոր կառավարության կողմից ստորագրվեց Լոզանի պայմանագիր՝ առանց Հայաստանը հիշատակելու կամ հայերի իրավունքները նշելու:

25 հուլիս

1897 Խանասորի պատժական արշավանքը Մազրիկ ցեղի դեմ:

1922 Չեկայի շենքի առջև Ստեփան Ծաղիկյանը, Պետրոս Տեր-Պողոսյանը և Արտաշես Փևրոզ յանը տապալեցին Ջեմալ փաշային:

1922 Թիֆլիսում Պետրոս Տեր Պողոսյանը և Արտաշես Փևրոզ յանը ահաբեկեցին ծովային նախարար Ջեմալ փաշային:

26 հուլիս

1909 Եփրեմը, Քեռին, Խեչոն և Իրենց ընկերները գրավեցին Թեհրանը:

2000 Վախճանվեց կոմպոզիտոր Ալան Վանես Չակմաքչյանը (Ալան Չովհաննես): (Ծնվ.1911 թ):

այն բացը, որ զգալի էր տարիներից ի վեր: Խորին գնահատանքի եւ խրախուսանքի են արժանի նրանք, որ անգամ մի շյուղ են ավելացնում մեր մշակույթի ու պատմության վրայ, ինչ լեզվով էլ որ լինի դա:

L.Գ.ՄԻՆԱՍԵԱՆ (ՆՈՐ ԶՈՒՂԱ)

Իրան

- **Ա.Թումանյան. «Հայ-իրանական հարաբերությունները աշխարհաքաղաքական ելեւթումներից»** ղուրս են

Երեւան, 13 ՀՈՒՆԻՍԻ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՄ : Կարեն Դեմիրճյանի անվան մարզահամերգային համալիրում հունիսի 13-20-ը կգործի Հայաստան-Իրան համագործակցության գրասենյակի կազմակերպած շինանյութերի եւ քաղաքաշինության սարքավորումների ցուցահանդեսը, որին մասնակցում են երեք տասնյակից ավելի իրանական ընկերություններ: Հայաստան-Իրան առևտրի պալատի տնօրեն Լեւոն Ահարոնյանը ցուցահանդեսի բացման ելույթում նշեց, որ սա 8-րդ մասնագիտական ցուցահանդեսն է, որը բացվում է Երեւանում հաշվի են առնվել մայրաքաղաքում լայն թափով ընթացող շինարարական աշխատանքները: Նա ընդգծեց, որ ցուցահանդեսների ընթացքում երկու պետությունների թե մասնավոր եւ թե պետական ընկերությունները գտնում են իրենց գործընկերներին: «Հպարտ ենք, որ Հայաստանի արտաքին ապրանքաշրջանառության մեջ Իրանը երկրորդ երկիրն է», -ասաց նա, ավելացնելով, որ համագործակցությունը չի սահմանափակվում միայն ցուցահանդեսներ կազմակերպելով, անցկացվում են նաեւ գործարարների խորհրդակցություններ, քննարկումներ: Լ.Ահարոնյանը հայտնեց, որ Հայաստան-Իրան տնտեսական համագործակցության արդյունքներից մեկն էլ իրանական բոլոր արդյունաբերող ընկերությունների մասին հայերեն եւ ռուսերեն համահավաքի հրատարակումն է, որը ներկայացվելու է Հայաստանի պետական մարմիններին եւ ընկերություններին նրանց միջեւ ավելի սերտ կապեր ստեղծելու հույսով: «Հայ-իրանական հարաբերությունները միակողմանի չեն, դրա վառ ապացույցը հոկտեմբերի վերջին Իրանում կայանալիք հայկական արտադրողների ցուցահանդեսն է», -ասաց նա:

ՀՀ-ում Իրանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Սոհամադ Ֆարիադ Քոլեյնին նշեց, որ նման միջոցառումների կազմակերպումը երկուստեք նպաստում է ենթակառուցվածքների միջեւ համագործակցության զարգացմանը: Նա նկատեց, որ եթե նախկին ցուցահանդեսները կրում էին առևտրային բնույթ, ապա այսօրվանը մասնագիտական է, ինչպիսին է նաեւ այս շաբաթվա ընթացքում Նկարչի տանը բացված իրանական կահույքի ցուցահանդեսը: Դեսպանը որպես երկու երկրների միջեւ գործնական հարաբերությունների զարգացում, փաստեց նախորդ տարվա ընթացքում շուրջ 27.000 բեռնատարների փոխադրումները, ավելի քան 70.000 քաղաքացիների երթեւեկությունը: Նա տեղեկացրեց, որ Իրանի մասնավոր սեկտորը ներդրումներ է կատարում Հայաստանում քաղաքաշինության բնագավառում՝ մասնավորապես բնակարանաշինության ոլորտում:

Դեսպանը հաջողություն մաղթեց իրանական ընկերություններին եւ հույս հայտնեց, որ ցուցահանդեսային համագործակցությունը կօգտագործվի նաեւ հյուսիս-հարավ առանցքի գործակցությունն ամրապնդելու համար:

ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Արտաշես Թումանյանը նկատեց, որ երկու երկրների հարաբերությունները զնալով խորանում են: Նա որպես Հայաստան-Իրան միջկառավարական տնտեսական հանձնաժողովի հայկական կողմի համանախագահ փաստեց, որ անցած տարիները նշանավորվել են երկու

Լուրեր

Իրանահայ համայնք

- **Քրիստոնյաները՝ Բուշեհրում (Իսավիհան դար Բուշեհր)**

Վերջին տարիներում, հաջորդաբար եւ մաս-մաս, պարսկերեն լեզվով լույս է տեսնում իրանահայ համայնքների պատմությունը եւ այսպիսով կատարվում է մի աշխատանք, որը տարիներից ի վեր սպասելի եւ ցանկալի էր:

Նոր Ջուղայի հայերի պատմության պարսկերենի թարգմանության գրքից առաջ լույս էր տեսել «Գիլանի հայերը» (Արմանիանե Գիլան), որին հետեւեց «Քրիստոնյաները Բուշեհրում» (Իսավիհան դար Բուշեհր) գիրքը՝ աշխատասիրությամբ Աբդոլթարիմ Մաշայեխի, որով ներկայացվում են Բուշեհրում բնակված եւ աշխատած հայերի եւ այլ քրիստոնյաների կյանքն ու գործը: Գիրքը տպագրվել է Բուշեհրում՝ 1382 (2003) թվականին, ունի 296 էջ, 16x23.5 ս.մ. ծավալ եւ բաժանված է վեց գլխի: Նկատի ունենալով գրքում տեղ գտած նյութերի շահեկանությունը, որոնցից յուրաքանչյուրին դժվար է մեկ առ մեկ անդրադառնալ, ստորեւ բերում ենք միայն գլուխների խորագրերը.

- 1- Անդրադարձ Բուշեհրի աշխարհագրական դիրքին եւ պատմությանն ու մշակույթին
- 2- Հիսուսի հայտնվելը եւ նրա կրոնի մուտքը՝ Իրան
- 3- Քրիստոնյաները Բուշեհրում եւ Խարթում՝ հին դարերից մինչեւ միջին դարերը
- 4- Երուսաղիմի բռնակալների մուտքը՝ Պարսից ծոց
- 5- Քրիստոնյա իշխանավորները եւ մուսուլման մտավորականների դիմադրությունը
- 6- Քրիստոնյաների հին ու պատմական շենքերը Բուշեհրում

Գիրքը սրանցից յուրաքանչյուրի մասին տալիս է լայն բացատրություն՝ օգտվելով հայկական եւ պարսկական աղբյուրներից, ինչպես եւ Ս. Ամենափրկիչ վանքի հին արխիվում Բուշեհրի մասին եղած վավերագրերից: Կան նաեւ դրանց հայերեն եւ պարսկերեն լուսապատճենները, ինչպես եւ տողերը գրողիս կողմից Բուշեհրի մասին գրված հոդվածի հայերենը՝ պարսկերենի թարգմանությամբ:

Վերջում կան անվանացանկ, ինչպես եւ՝ մեծ թեով գունավոր նկարներ, որոնց մեծ մասը պատկանում է հայոց եկեղեցուն եւ տապանաքարերին: Իհարկե, կան նաեւ որոշ վրիպակներ, օրինակ՝ էջ 229-ում պաշտոնավարած քահանաների ցանկում Ս. Կարապետ Սարգսյանի անունը դարձել է Քարափ Սաքիսյան, Ս. Նիկողայոս Տեր-Գաբրիելյանը՝ Ս. Նիքոջափուշ եւ այլն: Ինչ լավ է, որ եթե հայերս չենք գրում մեր բնական քաղաքների պատմությունը, ապա մեր պարսիկ հայրենակիցներն են ներդրությունը կրում գրելու՝ լցնելով

երկրների միջպետական հարաբերությունների զարգացմամբ բոլոր բնագավառներում: Ա.Թումանյանը նշեց, որ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի մեծ հաջողությամբ անցած պաշտոնական այցը նոր զարկ է տվել այդ հարաբերություններին եւ այժմ հայկական կողմն անհամբերությամբ սպասում է Իրանի նախագահ Մոհամադ Խաթամիի առաջիկա պատասխան այցին: «Հայաստանի արտաքին քաղաքականության ամենակարեւոր հատվածներից մեկը հայ-իրանական հարաբերություններն են, ու թեւէ աշխարհաքաղաքական գործընթացները բավականին բարդ բնույթ են կրում, հավատում ենք, որ մեր հարաբերությունները դուրս են քաղաքական ելեւելուներից», -ասաց Ա.Թումանյանը: Ընդգծելով, հայ-իրանական տնտեսական զարգացումների լուրջ առաջընթացը, նա միաժամանակ ավելացրեց, որ դրանց շրջանակներում կա դեռեւս չօգտագործված մեծ ներուժ, որը իրադարձությունների դրական ընթացքի դեպքում կարող է մեծ նշանակություն ունենալ ոչ միայն երկկողմ հարաբերությունների, այլ ողջ տարածաշրջանի ենթատեքստով: «Մեր արտաքին քաղաքականության առաջնահերթ հրամայականներից մեկը հյուսիս-հարավ առանցքի ամրապնդումն է, որը Հայաստանին կօգնի մնալ ներգրավված միջազգային հարաբերությունների դրական գործընթացներում», - ասաց Ա.Թումանյանը, ընդգծելով, որ այդ հարաբերությունները նույնքան կարեւոր են Իրանի համար:

Նա հայտնեց, որ Հայաստանը եւ Իրանը համագործակցելու են տնտեսության մի շարք կարեւոր ոլորտներում՝ էներգետիկա, տրանսպորտ, մեքենաշինություն, առևտուր եւ այլն:

Հայաստան

- **ԳԻՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՆՋԱՏԱԲԱՐ ԳՈՐԾԵԼԸ ՎՆԱՍՈՒՄ Է ՀԱՄԱՆԳՅԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԻՆ**
- **Հայկանգլերեն համակարգչային թարգմանիչ ծրագիրն առայժմ թերի է...**

Համահայկական տեղեկատվական միասնական դաշտ ստեղծելու պահանջը վաղուց արդեն հասունացած լինելով հայ մասնագետներին մղել է այդ ուղղությամբ որոշակի աշխատանքներ կատարելու: Ցավոք, դրանք առայժ թերի են արմատական մի շարք հարցերի պատճառով: Դրանցից մեկը հայերեն-անգլերեն համակարգչային թարգմանիչ ծրագրի ստեղծումն է, որի համար անհրաժեշտ է լուծել լեզվաբանական մի շարք խնդիրներ: Հարցն այն է, որ մեզանում արդեն արմատացած միմյանցից անջատ աշխատելու գիտնականների սովորույթը մեծապես վնասում է ազգօգուտ շատ խնդիրների արագ լուծմանը, միաժամանակ ստեղծելով ֆինանսական ու կազմակերպական առավել դժվարին պայմաններ: Օրինակ, Հայաստանի պետական ծարտարագիտական համալսարանում գործող ԻՍՄԱ ընկերությունը մշակում է համակարգչային ծրագրերի եւ ինտերնետի հայերեն տարբերակներ, սակայն անհրաժեշտ 50000 բառ քանակությամբ բառապաշար ներմուծելու խնդիրը չի հաղթահարել: Ընկերության տնօրեն, համալսարանի կոմպյուտերային համակարգեր եւ ինֆորմատիկա բաժանմունքի պրոֆեսոր Էդուարդ Մանուկյանի աշխատակազմն իր ձեռքի տակ թեպետ արդեն ունի թարգմանչական ծրագրի փորձնական տարբերակը, որն իմաստային թարգմանություն է կատարում ցանկացած լեզվից, թարգմանությանը զուգահեռ ուղղափարական սխալներ է ուղղում, ինչպես նաեւ հնչեցնում է տեքստը, սակայն ծրագիրը հղկման ու մշակման կարիք ունի: Ծրագիրը ներկայացվել ու քննարկվել է «Բաց հասարակության ինստիտուտի» եւ «Եվրասիա» հիմնադրամների կազմակերպած սեմինարներում:

Մեկ շաբաթ առաջ վերոհիշյալ հիմնադրամները անցկացրին «Հայն անգլերեն թարգմանչի ստեղծման խնդիրները» սեմինարը, որին մասնակցեցին այդ խնդրի լուծմամբ զբաղվող անհատներ, կազմակերպություններ, դրանց թվում ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվ. լեզվաբանական ինստիտուտը, ծարտարագիտական համալսարանի ԻՍՄԱ ընկերությունը եւ այլք:

Նկատի ունենալով հայ մասնագետների ձեռք բերած զգալի հաջողություններն այս բնագավառում՝ փորձ է արվում պահպանել արդեն եղածը եւ մտավոր ուժերի համատեղմամբ ծրագիրն ավարտին հասցնել: Խնդիրն այն է, որ հիմնականում լեզվաբանական բնույթի դժվարություններ կան, որոնք էլ, բնականաբար, հաղթահարելի են լեզվաբանների հետ համագործակցելով միայն: Ամենից առաջ անհրաժեշտ է ստեղծել բառակազմական բառարան, ուղղագրական փոխակերպիչ, որից հետո անցնել շարահյուսական եւ լեզվաբանական այլ հարցերի լուծմանը: Թարգմանիչ ծրագրի այս քննարկման ժամանակ եւս, ինչպես նախորդում, դրամաշնորհի հատկացնելու վերաբերյալ որեւէ որոշում չի կայացվել, քանի որ ներկայացված աշխատանքներն, ըստ էության, առայժմ թերի են: Ծրագիրը մշակողներին եւ լեզվաբաններին հանձնարարվել է միասնաբար վերացնել լեզվաբանական խնդիրները, որից հետո ծրագիրը նորից կվերանայվի:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

• ԲԱԳՐԱՏ ՎՐԻ. ԳԱԼՍԱՆՅԱՆՆ ԸՆՏՐՎԵՑ ԿԱՆԱԴԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱՈՒՋՆՈՐԴ

Մայիսի 31-ին Կանադահայոց թեմի 20-րդ պատգամավորական ժողովը ձայների մեծամասնությամբ նոր թեմակալ առաջնորդ ընտրեց Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի միաբան, Արագածոտնի թեմի առաջնորդական տեղապահ Տ. Բագրատ վրդ. Գալստանյանին: Ժողովը նախագահում էր թեմի նախկին առաջնորդ Տ. Հովնան արք. Տերտերյանը, որ վերջերս ընտրվել է ԱՄՆ Արեւմտյան թեմի առաջնորդ:

Հունիսի 3-ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը հայրապետական գրով վավերացրեց նորընտիր առաջնորդի ընտրությունը:

• ԵՊԻՍԿՈՊՊՈՍԱԿԱՆ ԶԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՆ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

Հունիսի 22-ին Կաթողիկե Սուրբ Էջմիածնի տոմին, Սուրբ Էջմիածնի մայր տաճարում Նորին սրբություն Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի տնօրինությամբ տեղի ունեցավ եպիսկոպոսական ձեռնադրություն: Հրճբաց սուրբ պատարագի՝ Ամենայն հայոց հայրապետի ձեռամբ եպիսկոպոսներ ձեռնադրվեցին եւ օծվեցին Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Վազգեն վրդ. Սիրգալիսանյանը եւ Կանադայի թեմի նորընտիր առաջնորդ Բագրատ վրդ. Գալստանյանը: Նախորդ օրը երեկոյան ժամերգության ընթացքում Իջման սբ. սեղանի առջև ընծայացուները հանդիսավոր կերպով ընթերցեցին եւ ստորագրեցին երդմնագրեր՝ ի հավատարմություն իրենց

Եպիսկոպոսական ուխտի եւ Ամենայն հայոց կաթողիկոսության: Կիրակի պատարագիչ Վեհափառ հայրապետը թափորով առաջնորդվեց Մայր տաճար, ուր Սբ. Ստեփանոսի խորանին տեղի ունեցավ ընծայացու Եպիսկոպոսների հավատքի ուղղափառության քննություն:

Ըստ ընդունված կարգի, Եկեղեցական նվիրապետական աստիճանների

ներկայացուցիչները՝ դպիրներ, սարկավագներ, քահանաներ, ինչպես նաեւ ժողովրդի տարբեր խավերը ներկայացնող երկուական աշխարհականներ, մոտենալով Վեհափառ հայրապետին, իրենց վկայությունը բերեցին ձեռնադրվող Եպիսկոպոսների մասին: Ապա Նորին սրբությունը հաստատեց ընծայացուների վկայագրերը եւ նրանց շնորհեց Եմիփորոններ:

Սբ. պատարագը շարունակվեց Մայր տաճարի ավագ խորանին: Ընծայացուները ծնկաչոք դառնալով դեպի հավատացյալ ժողովուրդը, վեր բարձրացրին ձեռքերն ի նշան բոլորանվեր ծառայության:

Ընթերցելով հատվածներ Ձեռնադրության մաշտոցից, Նորին սրբությունը նրանց վարդապետությունից կոչեց Եպիսկոպոսության: Վեհափառ հայրապետը սրբալույս մյուռոնով օծեց ընծայացուների ճակատներն ու աջ ձեռքի բութ մատները: Նրանց հանձնվեցին նաեւ Եպիսկոպոսական իշխանության խորհրդանիշները՝ Եպիսկոպոսական գավազաններ եւ մատանիներ: Վեհափառ հայրապետը նորած Եպիսկոպոսներին հանձնեց Եպիսկոպոսական պանակներ, որ կրելու են իրենց կրծքին՝ իբրեւ Եպիսկոպոսական աստիճանի խորհրդանիշ:

Վազգեն վրդ. Սիրզախանյանը, մինչ Եպիսկոպոսական ձեռնադրությունը, եղել է Արագածոտնի թեմի առաջնորդական տեղապահ: 2002 թ.կից Ամենայն հայոց կաթողիկոսի տնօրինությանը նշանակվել է Կիրահայոց թեմի առաջնորդ:

Բագրատ վրդ. Գալստանյանը մինչ Եպիսկոպոս ձեռնադրվելը Արագածոտնի թեմի առաջնորդական տեղապահն էր: Կանադայի թեմի առաջնորդ է ընտրվել 2003 թ. մայիսի 31-ին, Կանադահայոց թեմի 20-րդ պատգամավորական ժողովում:

ՍԱՌԼԵՆԱ ՅՈՎՍԵՓՅԱՆ

• ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆԻ ՇԵՆՔԸ ՎԱՃԱՎԷԼ Է «ԻՆԵԿՈՐԱՆԿԻՆ»

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Շենքը, որտեղ իր հիմնադրման օրից 40 տարի շարունակ տեղավորված էր Հայկական հանրագիտարանի խմբագրությունը, վաճառվել է «Ինեկորանկ»-ին: Ինչպես հայտնեց Հայկական հանրագիտարանի գլխավոր խմբագիր Յովհաննես Այվազյանը, սկզբում «Ինեկորանկ»-ը տարածք էր վարձակալում խմբագրությունում, իսկ 2003 թ.կից ՀՀ կառավարության որոշմամբ դարձավ շենքի տերը: Խմբագրությանը թույլատրված է եւս 3 տարի մնալ շենքում:

«Ես ցավով եմ ասում այդ մասին, քանի որ միշտ Հայկական հանրագիտարանի շենքը դիտել եմ իբրեւ ազգային հարստության մաս», հայտարարեց Այվազյանը: Նա հիշեցրեց, որ 90-ականների սկզբին, երբ երկիրը թաղված էր խավարի եւ ցրտի մեջ, Հայկական հանրագիտարանի աշխատակիցները պահեցին շենքը: Այդ ժամանակ ստեղծվեց նոր «Համառոտ հայկական

հանրագիտարան» հիմնարար աշխատանքը, որի վերջին 4-րդ հատորը շուտով լույս կտեսնի: Այվազյանը երախտագիտությամբ հիշատակեց Գ. Գյուլբենկյան հիմնարկության հայկական բաժանմունքի տնօրեն Զավեն Եկավյանի նունը, որը հովանավորել է այդ հրատարակությունը:

• ԱՐՅԱԽՈՒՄ ՆՇՎԵՑ ՄՈՆԹԵԻ ՄԱՀՎԱՆ 10ՆՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ, ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 13 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ:

Հունիսի 12-ին Արցախի Մարտունի քաղաքում տեղի ունեցավ հուշեցրեկույթ՝ նվիրված ազգային հերոս Մոնթե Մելքոնյանի (Ավո) զոհվելու 10-րդ տարեկիցին: ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Օլեգ Եսայանը, վարչապետ Անուշավան Դանիելյանը, բարձրաստիճան սպաներ, հասարակության լայն խավերի ներկայացուցիչներ ներկա գտնվեցին արցախյան ազատամարտի հերոսի զոհված վայրում հուշաքարի բացմանը:

Նույն օրը Մոնթե Մելքոնյանին նվիրված միջոցառում անցկացվեց նաեւ Ստեփանակերտում: Անդրադառնալով լեզենդար հերոսի մարտական փառավոր ուղուն՝ ԼՂՀ պաշտպանության նախարար, գեներալ-լեյտենանտ Սեյրան Օհանյանն ասաց, որ Հայրենիքի հանդեպ իր ծառայություններով եւ մարտական կենսագրությամբ Ավոն եւս մեկ անգամ վկայեց հայ ժողովրդի ոգու անկասկածելիության մասին:

Միջոցառումներին ներկա էին նաեւ ազգային հերոսի եղբայրն ու քույրը:

• ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄՈՒՄ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հունիսի 11-ին հրամանագրեր է ստորագրել Արարատ Սկրտչյանին առողջապահության նախարարի պաշտոնից, Ռազմիկ Մարտիրոսյանին՝ սոցիալական ապահովության նախարարի պաշտոնից, Լեւոն Սկրտչյանին՝ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարի պաշտոնից, Դավիթ Զադոյանին՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի պաշտոնից, Ռուանդ Շառոյանին՝ ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարի պաշտոնից ազատելու մասին:

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը վերակազմավորման ձեւով վերակազմակերպվում է ՀՀ մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի նախարարության, ինչպես նաեւ ստեղծվում է ՀՀ կառավարությանն առընթեր ֆիզիկական կուլտուրայի եւ սպորտի պետական կոմիտե: ՀՀ մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի նախարար է նշանակվել Թամարա Պողոսյանը («Օրինաց երկիր»): Դավիթ Լոքյանը (ՀՅԴ) ազատվել է ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի պաշտոնից եւ նշանակվել է գյուղատնտեսության նախարար: Քաղաքաշինության նախարարն է Արա Արամյանը: Աղվան Վարդանյանը (ՀՅԴ) նշանակվել է սոցիալական ապահովության նախարար, Նորայր Դավիդյանը՝ (ՀՅԴ)՝ առողջապահության նախարար, Սերգո Երիցյանը («Օրինաց երկիր»)՝ կրթության եւ գիտության նախարար:

Դայոց Սփյուռք

• ՀԱՅԱԶԳԻ ՉՈՐՍ ՇՔԱՆՇԱՆԱԿԻՐՆԵՐ ԱՄՆ-ՈՒՄ

ԱՄՆ-ում արդեն 14 տարի շարունակ էլիս կղզու անվան շքանշանով պարգևատրվում են ամերիկածին կամ ամերիկացի դարձած այն անձերը, ովքեր իրենց ծննդավայրում, ապա Ամերիկայում ծանրակշիռ ավանդ են ունեցել գիտական, մշակութային, մարդասիրական, հասարակական, ճարտարվեստի ոլորտներում՝ իրենց ներդրումներով եւ ծառայություններով «իրականության վերածելով ամերիկյան երազը»: Այս տարվա մայիսի 17-ին կայացած վերոնշյալ իրադարձության գլխավոր մեծարյալը Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Թոնի Բլերն առաջին շքանշանակիրն էր՝ որպես ոչ Ամերիկայի

քաղաքացի: Իր շքանշանը նա ստացավ նախագահ Ջորջ Բուշից:

Լուս Անջելեսի ՌԱԿ պաշտոնաթերթ «Նոր օրից» ուրախությամբ տեղեկացանք, որ այս տարի Էլիս Այլընդի պատվով շքանշանին արժանացողներից 4ևը հայեր են, որոնք եկան հավելելու 1986ևից այս շքանշանին արժանացած մեր մյուս 30 հայազգի ակնավոր գործիչների թիվը: Էլիս Այլընդը համարվելով «Ավետյաց երկրի» մուտքի շողշողուն դուռը, այժմ վերածվել է թանգարանի, իսկ մինչ այդ Նյու Յորք նավահանգստային այն վայրն էր, ուր նավով Ամերիկա գաղթողները հոգնեցուցիչ ու սպառիչ քննության պիտի ենթարկվեին:

Այս տարի ամերիկյան այս բարձր պատվին իրավամբ արժանացան արդյունաբերող Ալբերտ Բոյաջյանը, գրող Փիտեր Բալաքյանը, հոգեբան, դասախոս Հակոբ Աբսկալը եւ բարերար Բյուզանդ Մարգարյանը: Նրանցից միայն Փիտեր Բալաքյանն է ծնվել Ամերիկայում: Կոլգեյթ համալսարանի դասախոս, բանաստեղծ, արձակագիր Պիտեր Բալաքյանը հայտնի է «Ճակատագրի սեւ շունը» փաստագրական հուշագրությամբ (վերջերս հրատարակվեց հայերեն), որ Հայոց ցեղասպանությունից վերապրած իր հարազատների կյանքի փորձառությունն է նոր բնակավայրում Ամերիկայում:

Բեյրութի ՀԲԸՄԻ հիմնադրամասնակցի վարժարանի շրջանավարտ դոկտ. Հակոբ Աբսկալը Սան Դիեգոյի Կալիֆոռնիայի համալսարանի հոգեբուժության դասախոս է ամերիկյան բժշկական շրջանակներում անվանի հոգեբանի հեղինակությամբ: Աբսկալի բանաստեղծական առաջին փորձերը հրատարակվել են Բեյրութի ԹՄՍ «Շիրակ» գրական ամսաթերթում:

Դարձյալ Բեյրութից այնքափոք Բյուզանդ Մարգարյանը՝ Arlington Textiles Onc.ևի նախագահը, տասնամյակներ շարունակ անգնահատելի նվիրաբերումով իր ծառայություններն է բերել Հայ երիտասարդաց ընկերակցությանը, ապա Հայ բարեգործական ընդհանուր միությանը: Վերջին տարիներին Բյուզանդ Մարգարյանը, ստանձնելով Հայաստանի Նոր Այնթափ ավանի վարժարանի վերանորոգման ծախսերը, շենացրել ու բարեկարգել է հայրենի կրթօջախի շենքը:

Ալբերտ Բոյաջյանը ծնունդով հալեպցի, Ամերիկա է տեղափոխվել 1968ևին նախապես ավարտելով ֆրանսիական արդի գրականության բաժանմունքը, դոկտորականի կոչումով: Հայտնի է գործարար շրջանակներում որպես հաջող արդյունաբերող, նախագահն է Global Bakeries հաստատության: Բազմաթիվ հայրենամյակը ու շնորհակալ աշխատանքների հեղինակ եւ ինչպես վկայում են սակավախոս եւ համեստ անձնավորություն՝ չնայած իր կատարած հսկայական գործին:

Բոյաջյանը հարգված էւ հեղինակավոր ղեկավարներից է ԱՄՆ Հանրապետական կուսակցության դաշնակցային եւ նահանգային կառույցներում: Մասնավորապես Կոնգրեսի հանձնաժողովի անդամներին քանիցս կողմնորոշել է՝ ի նպաստ քվեարկել Հայաստանի համար կարելուր հատկացումներին: 1997ևին Բոյաջյանին հաջողվեց 9.56 մլն դոլարի հատկացում ապահովել Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի համար, հաստատել հիմնադրամներ Փեփրդայն համալսարանի եւ ՀԲԸՄԻ համար: Բարեգործականի անխախտ հավատավորը լինելով, հաստատության ապագան Բոյաջյանը կապում է երիտասարդական շարժման հետ, որի վկայությունը երեւանում անցկացված Համահայկական երիտասարդական խաղերի իր կողմից հովանավորման փաստն է: Նշենք, որ երկու տարի առաջ երեւանի գեղարվեստի ակադեմիան նրա բարերարությամբ ունեցավ գեղեցիկ պատկերասրահ:

Ալբերտ Բոյաջյանի վաստակը բազմիցս է գնահատվել: Էլիս կղզու շքանշանին նախորդել են ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի շնորհած Ոսկե եւ ԼՂՀ

նախագահ Արկարի Ղուկասյանի Աբ. Գրիգոր Լուսավորչի անվան շքանշանները եւ Հայաստանի ԳԱ ակադեմիայի շնորհած պատվավոր դոկտորի կոչումը:

- ԷՌՎԱՐԴ ՋԵՐԵՅՅԱՆԸ ԲՈՒՇԻ ՎԱՐՉԱՎԱԶՄԻ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԽՄԲԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 13 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ամերիկահայ քաղաքական ակնավոր գործիչ, դեսպան Էվվարդ Ջերեջյանը, որը ներկայումս զբաղեցնում է Տեխասի նահանգի Ռայս համալսարանի Ջեյմս Բեթերի անվան գիտահետազոտական հաստատության տնօրենի պաշտոնը, նշանակվել է մի նոր հանձնախմբի նախագահ, որը խորհրդատվական աշխատանք է կատարելու Բուշի վարչակազմի համար արաբական ու իսլամական աշխարհի առնչվող հանրային դիվանագիտության ու ծրագրերի վերաբերյալ: Ըստ ԱՄՆ արտգործնախարարության հաղորդագրության, Ջերեջյանի թեկնածությունն առաջադրել են Քոլին Փաուելը եւ նրա օգնական Պատրիսիա Հարիսոնը:

Էվվարդ Ջերեջյանը, ինչպես նշված է հաղորդագրության մեջ, արտաքին քաղաքականության ոլորտում իր գործունեությունն սկսել է 1962 թվականին, ծառայելով Լիբանանում, Մարոկկոյում, Ֆրանսիայում եւ Ռուսաստանում, որից հետո նշանակվել է Սիրիայում ԱՄՆ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան, ԱՄՆ արտգործնախարարի Մերձավոր Արեւելքի հարցերով օգնական, Իսրայելում ԱՄՆ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան:

Մերձավոր Արեւելքի քաղաքականահասարակական տնտեսական, կրոնական ու ազգամիջյան բարդ խնդիրներում ունեցած մասնագիտական ուշագրավ փորձառությամբ նա խիստ կարելուր դեր է կատարել արաբաիսրայելական խաղաղության գործընթացում, Սադդամ Հուսեյնի՝ Քուվեյթ ներխուժման դեմ ԱՄՆ գլխավորած դաշնադրությունում, Լիբանանում քաղաքացիական պատերազմի դադարեցման, այդ երկրում ամերիկյան պատանդների ազատ արձակման, Պարսից ծոցում հավաքական ու երկկողմ անվտանգության կարգավորման աշխատանքներում: «Մեզ համար պատիվ է, որ դեսպան Ջերեջյանը համաձայնվել է նախագահել խորհրդատվական սույն հանձնախմբը: Մերձավոր Արեւելքի հարցում նրա մասնագիտական հմտությունն ու փորձառությունը չափազանց արժեքավոր կլինեն, երբ այդ հանձնախմբը կգնահատի հանրային դիվանագիտական ծրագրերն ու գործունեությունը հիշյալ տարածաշրջանում, ինչպես նաեւ հիմնականում մահմեդականներով բնակեցված աշխարհի այլ վայրերում», ասել է Պատրիսիա Հարիսոնը:

Սիջազային

- ԱՂՐԵԶՆԻ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԱՄՆԸ ԿՏԵՂԱԿԱՅԻ՞ 15 ՀԱԶԱՐԱՆՈՑ ԶՈՐՔ

ԱՄՆ-ը ծրագրել է մոտ ժամանակներս Գերմանիայի տարածքում տեղակայված 70 հազարանոց ամերիկյան զորքերից 15 հազարը տեղափոխել Աղրբեջան, վկայակոչելով թուրքական «Հյուրիեթին» գրում է Բաքվի «Էխո» օրաթերթը:

«Հյուրիեթը» եւ ամերիկյան ազդեցիկ «Ուոլ սթրիթ Ջոուրնլը», միաժամանակ վկայակոչելով Պենտագոնի անանուն աղբյուրների, գրում են, որ ԱՄՆը նպատակադրվել է կրճատել ռազմական ներկայությունը Գերմանիայում եւ զորքերի մի մասը տեղակայել Աղրբեջանում, Վրաստանում, Ռումինիայում, Բուլղարիայում:

«Էխոն» նշում է, որ Աղրբեջանում ամերիկացի զինվորականները հավանաբար ապահովեն Կասպիցի աղբյուրական հատվածի եւ Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթատարի անվտանգությունը:

Աղրբեջանի տարածքում 15 հազարանոց ամերիկյան զորքեր տեղաբաշխելու մասին լուրերը վերջին երկու օրերին տեղ են գտնում թուրքական առաջատար օրաթերթերի առաջին էջերում:

ՋԵՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ ՄՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

(4)

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԿԵՑ ՈՒ ԻՐԱԳՈՐԾԿԵՑ ՋԵՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ ՄՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Սակայն Ջեմալի մասին ամենակարեւոր եւ ստույգ տեղեկություններ հավաքում է Գրիգոր Չախալյանը: Նուրբետտին բեյը ամեն օր կեսօրվա ընդմիջման ժամանակ եւ երեկոյան, աշխատանքը վերջանալուց հետո, տուն գալով, սովորություն է ունեցել կնոջն հաղորդել իր տպավորությունները, իր կատարած գործերը, օրվա նորություններն ու հյուպատոսարանում տեղի ունեցած անցքերն ու խոսակցությունները: Բայց առավել ու հետաքրքիր ու կարեւոր խոսակցություն տեղի էր ունենում, երբ Նուրբետտին բեյի մոտ հավաքվում էին հյուպատոսարանի պատասխանատու աշխատողները:

Գրիգորը ամենայն բարեխղճությամբ ու հետեւողականությամբ ժամերով ականջը դրած իր եւ Նուրբետտին բեյի սենյակների միջեւ եղած գոց դռանը, ականջում էր թուրքերի խոսակցության, որը այդ օրերին, բարեբախտաբար հաճախ դառնում էր Ջեմալի շուրջը: Նա որսում էր ամեն մի խոսք, որ վերաբերվում էր Ջեմալին ու ժամանակին հաղորդում էր Արտաշեսին ու Պետրոսին, որոնք համարյա միշտ Պուշկինյան պուրակում էին, բոլորի հավաքավայրը: Այդպիսով տեռորի կազմակերպողները բավականին ճշշտ տեղեկություն ունեին Ջեմալի առօրյա նիստ ու կացի, նախապիտուկների, նրա այցելուների ու շրջագայությունների, նրա այցելուների ու շրջագայությունների ծրագրի մասին...

Ի զուր չէ, որ «Ձարյա Վոստոկա» թերթը սպանությունից հետո գրել էր թե «Սպանողները, ըստ երեւույթին, քաջ ծանոթ են եղել Ջեմալ փաշայի նիստ ու կացին եւ հետապնդելիս են եղել նրան...»:

Դրան եւ կավելացնեն.

-Այն էլ ունց...

Այդ հաջող հետախուզական ձեռնարկումներից հետո Ջեմալը մշտապես գտնվում էր տեսադաշտում, կարելի է ասել՝ իրանց թիրախի վրա... Մնում էր եւս մի կարեւոր նախապատրաստական գործ՝ համապատասխան զենք ձեռք բերել:

Թեեւ այն ատենները ժողովրդի մոտ դեռ պահված շատ զենքկար, սակայն այդպիսի կարեւոր գործողության համար պետք էր անպայման ստուգված, հարատեւ անխափան գործող եւ անվրէպ խփող զենք, որով առանց կասկածելու եւ տատանվելու վստահաբար կարելի լիներ հարձակվել այնպիսի վտանգավոր որսի վրա, ինչպիսին լինելու էր Ջեմալի նման մարդ-հրեշը...

Թեեւ Արտաշեսը իր հետ Դոնբասից բերել էր «Մաուզեր» սիստեմի մի ատրճանակ, սակայն այն բավական ժամանակ արդեն անգործության էր մատնված, հետեւաբար ստուգման կարիք ուներ:

Մի քանի տեղ զանազան ատրճանակներով (Նզան, Քուլթ, Ստեյր, Պարաբելիում) ջոկջոկելուց հետո, Արտաշեսն ու Պետրոսը հավանում են Պալճյան Համբարձումի մոտ եղած Մաուզերները: Թեեւ Պարաբելիումն էլ շատ ընտիր էր պիտանի ատրճանակ էր, սակայն փամփուշտները շատ քիչ ունենալու պատճառով չեն վերցնում: Իսկ Մաուզերի փամփուշտ հարյուրներով է եղել:

Բայց եւ այնպես որոշում են հավանած ատրճանակները ենթարկել մարտական փորձարկության, կրակել նրանցից: Այդ նպատակի համար ամենահարմար տեղը գտնում են հացի Սեյդանի փուռը: Այդ փոռ վառարանը գտնվում էր շենքի խոր նկուղային ներքնահարկում, հետեւաբար վառած ֆարսունկայի առաջացրած իզոր

աղմուկը անպայման խլացնելու էր կրակոցների որոտը, դրսում անլսելի էր դարձնելու:

Պալճյանի մոտ եղած այդ ատրճանակների ու փամփուշտները իր փուռը տեղափոխելու համար Դուրլարյան Սերոբը իր հոգեորդի Սպեր գավառի Թշածոր գյուղացի 16 տարեկան որը Այվազ Այվազյանին, որ մի շատ ճարպիկ ու աչքաբաց պատանի էր, ուղարկում է Պալճյանի մոտ: Այվազը ստանալով հացի փոխադրման ձեռքի կողովում տեղավորված մոմլաթի մեջ փաթաթված ատրճանակներն ու փամփուշտները, Բեիբուլյան փողոցով հաջողությամբ իջեցնում է իրենց փուռը:

Հետեւյալ գիշերը երբ հացի խանութը վակվում է եւ արհեստանոցի աշխատանքներն էլ վերջանում են, Արտաշեսն ու պետրոսը գալիս են փուռը, ֆարսունկան վառել տալիս եւ երբ այն խլացուցիչ աղմուկով ու դղրդոցով սկսում է վառվել, սկսում են ատրճանակներից կրակել փոռի հողե հատակին:

Թե Պալճյանի մոտից բերած ատրճանակը եւ թե Արտաշեսի ատրճանակը փորձարկելու ժամանակ գործում են անխափան, հետեւաբար պիանի՝ գործողության համար: Վերջացնելով ստուգումը Արտաշեսն ու Պետրոսը խոհեմություն են զենքերը թողնել փռում Ս. Դուրլարյանի մոտ, մինչեւ գործողության գնալու պահը, որովհետեւ այն ժամանակները հաճախ տեղի էին ունենում անցորդների անակնկալ, պատահական խուզարկություններ, մանավանդ գիշերը, նույնիսկ ձերբակալություններ, ինչ որ կարող էր պատահել նաեւ իրանց հետ եւ վտանգել ամբողջ գործը... Եվ ճիշտ՝ Արմենակի բազարում շուրջկալի են ենթարկվում են մեծ դժվարությամբ կարողանում են իրենց օձիքը ազատել շուրջկալից...

Մի երկու օր անց Ջեմալ փաշան իր արբանյակներով մտնում է Դվորցովայա փողոցում գտնվող Վրացական ակումբի ամառային ճաշարանը ընթրելու: Կապավորները լուրը անմիջապես հասցնում են Արտեշեսին ու Պետրոսին, որոնք անմիջապես շտապում են այնտեղ: Նրանց նպատակն է եղել մոտիկից անձամբ տեսնել փաշային, ստուգելու թե արդյոք դա իրոտք իրենց փնտրած Ջեմալ փաշան է, թե՛ մի ուրիշը... Չէ. որ թուրքնայում կարող են լինել շատ ցեմալներ ու Ջեմալ փաշաներ... Եվ սխալի դեպքում կարող է սպանվել բոլորովին այլ՝ զուցե մի անմեղ Ջեմալ...

Պիտի գիտենալ, որ այն ժամանակները դեռ թուրք ազգի մեջ գոյություն չուներ ազգական գործածությունը եւ սկսած ամենանշանավորներից մինչեւ հետին թուրքը, թե առտնին պարագաներում են թե պաշտոնական գրություններում կամ վավերագրերում կոչվում են սոսկ իր անունով, ճիշտ այնպես անփոփոք, ինչպես դարեր առաջ էր թուրքերը դեռ կիսավայրենի վաշկտուներ էին... (Ազգանվան գործածությունը պարտադիր կարգով մտքերը Քեմալ փաշան, որով ինքը, Քեմալը դարձավ՝ Աթաթիվը, Իսմեթը՝ Ինենիվ եւ այլն...)

Գալով վրացական ակումբի ճաշարանը, մեր երիտասարդները գրավում են մի հեռավոր, բայց իրենց նպատակի համար շատ նպաստավոր սեղան, որտեղից շատ պարզորոշ երեւում էր Ջեմալը: Նրանց մոտ է Ջեմալ փաշայի այն նկարը, որը տպված էր ռուսական Տարեգրքում (1915 թ., էրես 139, Մոսկվա):

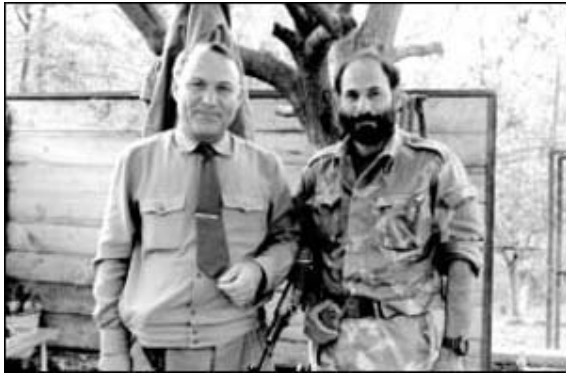
Համեմատելով այդ նկարը իրենցից մի քիչ հեռու նստած կենդանի փաշայի հետ՝ գտնում են, որ ոչ մի կասկած չի կարող լինել. այդ հենց ինքն է, իրենց փնտրածը, արյունկլակ Ջեմալ փաշան:

Անձամբ մոտիկից տեսնելով մեր նահատակված ժողովրդի մեծագույն դահճապետներից մեկին, դիտելով նրա անհողարար զվարճախոսելով քեֆ անելը, նրա փաշայական ամբարտավան կեցվածքը, նրա ինքնաբավ, գոռոզ ու արհամարհող նայվածքը, Արտաշեսն ու Պետրոսը իրենց անհունորեն վիրավորված ու նվաստացած են զգում... Նրանց հոգին լցվում է շուտափույթ հատուցման անզուսպ ցանկությամբ...

-Միրոս առում է, մոտեցիր ու տեղն ու տեղը խեղդիր այդ մարդ-գազանին,- շշուշում է Արտաշեսը: Ել, Արտաշես, դուրս գնանք... Թե չէ՝ գայթակղությունն ինձ էլ է խեղդում,- գայրութով պատասխանում է Պետրոսն ու ընկերոջ թեւը վերցնելով շտապում են դուրս...

(Շար. 4)

ՄՈՆԹ՝ ՍԱՀՄԱՆԻ ՄՇՏԱՐԹՈՒՆ ՊԱՀԱՊԱՆ

Այսօր լրանում է 33 ազգային հերոս, ԼՂՀ Մարտունու պաշտպանական շրջանի հրամանատար Սոնթե Մելքոնյանի գոհվելու 10ևրդ տարին

... 1993 թ. հունիսի 12-ին, Աղդամի կրակակետի ոչնչացման լայնածավալ գործողությունը լիարժեք չկայանալու պատճառով, մարտերից հետո ԼՂՀ Մարտունու պաշտպանական շրջանի հրամանատար Սոնթե Մելքոնյանը (Ավո) զինակիցների հետ իջավ հրամանատարական բարձունքից՝ անձամբ ստուգելու իրավիճակը եւ դիրքավորելու մեր մարտիկներին: Աղդամին մերձակա Մարզիլի գյուղի ծայրին անսպասելի հանդիպելով հակառակորդի ԲՄՊ-1 զրահամեքենային, որի ներսում եւ շուրջը զինվորներ էին, մեքենայից իջան եւ դիրքավորվելով կրակ բացեցին: Առճակատ, անհավասար մարտում զրահամեքենայից արձակված հրթիռի բեկորից զոհվեց Սոնթե Մելքոնյանը: Տպագրում ենք 33 կառավարությանն առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչության պետ, գեներալմայոր 3մայակ 3արոյանի հետ լրագրող Ասարամ Ծառուկյանի ընդարձակ հարցազրույցից հատվածներ:

- Պարոն 3արոյան, մինչ 2եզ հանդիպելը այցելել են ԼՂՀ Մարտունու շրջան, հանդիպել Սոնթե Մելքոնյանի զինակիցներին, նաեւ ամենատարբեր մասնագիտության ու նկարագրի մարդկանց: «Մարդ պետք է մի քիչ ազնիվ լինի»-ի փոխարեն մարտունեցիներն ասում են՝ «Մարդ պետք է մի քիչ Ավո լինի»: Եվ ավելացնում՝ «Ավոն եւ գնդապետ 3արոյանը միասնություն էին: Պատմեք, խնդրեմ, ձեր հանդիպման եւ համատեղ գործունեության մասին:

- Նախ ասեմ, որ Սոնթեյն այն զարմանալի մարդն էր, որից անհնար էր չազդվել, վարակվել նրա պայծառությամբ, հավատով, նվիրունով:

Մի խումբ սպաների հետ, որպես նրանց ղեկավար, մեկնեցի Ստեփանակերտ՝ օգնելու շտաբի ստեղծման աշխատանքներում: Դժվարին ժամանակ էր: Ադրբեջանցիները հիմնավոր հարձակում էին սկսել Մարտակերտի ուղղությամբ, ակտիվացել էին նաեւ 3ադրուքի, Ասկերանի ուղղությամբ, ամենուր թափանցել էին: Միայն Մարտունին էր, որ ոչ մի գյուղ չէր տվել: Սերժ Մարգարյանն ասաց, որ Մարտունու ինքնապաշտպանական ուժերի հրամանատարը մի ամերիկահայ երիտասարդ է, որ տեղացիների հոգեբանությամբ ծանոթ չէ, գնամ այնտեղ ու ամեն կերպ օգնեմ նրան կազմակերպելու պաշտպանությունը, որպեսզի թուրքը Մարտունու հաջողություն չունենա, այլապես բարոյափոխեմանական, ռազմաքաղաքական իրավիճակը կարող է փոխվել:

Ստեփանակերտը լցված էր մարտակերտի փախստականներով, Լաչինի միջանցքով ձգվում էին փախստականների շարայուները: Մի խոսքով, հոգի մռայլող իրավիճակ էր:

Երկու սպա գնացին Մարտունի: Այդ երեկո Մարտունու ինքնապաշտպանական ուժերի հրամանատար Սոնթե Մելքոնյանը վերադարձավ խրամատներից, եւ մենք ծանոթացանք: Մինչ այդ էլ սպաներ էին գնացել՝ օգնելու պաշտպանությունը կազմակերպելու, սակայն մեկնեցին օրից հետագեղ էին: Ամերիկահայ Սոնթեի հանդեպ հավատ չկար: Առաջինը հենց Մարտունու զինվորական կոմիսարն էր փախել: Երբ ասացի, որ նպատակս էր պաշտպանությունը կազմակերպել նկատի ունեի առաջին հերթին կանոնավոր գործառնալ ստեղծելը: Այդ ժամանակ ամեն գյուղ ուներ իր ինքնապաշտպանական ուժերը: Երբ թուրքը հարձակվում էր մի գյուղի վրա, մյուս գյուղն օգնության չէր գնում: 2կար կազմավորված բանակ, չկար զինտեխնիկա: Սկսեցի ծանոթանալ ճակատային զծին Ավդուրից մինչեւ Կարմիր շուկա: Այդ ընթացքում ամեն երեկո հանդիպում էինք, եւ ես ներկայացնում էի որտեղ ինչ իրադրություն է եւ ինչ նկատառումներ ունեն: Երեկ իմ ասածները բավականին լավ տպավորություն էին թողնում, Սոնթեյն քիչքիչ հավատով էր լցվում իմ հանդեպ: 3ետագայում ձեռնամուխ եղանք Մարտունու գնդի ձեւավորմանը:

Գնդի շտաբի սխեման գիտեմք՝ ծառայություններ, վաշտեր, գունարտակներ: Տեխնիկային վերաբերող խնդիրներ առաջադրեցինք: Մի քանի միավոր տանկ ունեինք, բայց տանկիստներ չկային: 3րետանին գործածում էինք քիչ արդյունավետ, քիչ էին անձնական զենքերը: Եթե որոշում էին մի գործողություն կատարել, ասենք՝ մի դիրք գրավել, ուրեմն գյուղերից պիտի մի քանի զենք ու փամփուշտ հավաքեինք, որ փորձենք իրագործել ծրագրածը: Աստիճանաբար խորացանք գործի մեջ խրամատավորվեցինք, սկսեցինք օգտագործել տանկեր, ԲՄՊ զրահամեքենաներ, այլ ծանր զենքեր:

Սոնթեի հետ որոշեցինք պաշտպանականից անցնել ակտիվ գործողությունների, ոչ թե սպասել, որ թուրքը գա:

Կարմիր շուկայի ուղղությամբ մի սար կար, բարձունք, որը մեզ շատ էր խանգարում: Վտանգ կար, որ 3ադրուքի ու Կարմիր շուկայի ծորակի հետ կապը կտրվեր: Երկրորդը, որ ավելի վերետր էր, Աղդամի ուղղությամբ գտնվող Գյուլապիլի եւ Ավդուր գյուղերի խնդիրն էր: Մեծ գյուղեր էին, որտեղից թուրքը կարող էր մտնել Մարտունի ու այդտեղից «Գրառ» կայաններով գնդակոծել Ստեփանակերտը: Այդ վտանգը եւս պետք էր վերացնել, որպեսզի նրանց հրետանին չկարողանար հարվածել Ստեփանակերտին: Երկու ուղղությունների համար էլ պլան մշակեցինք եւ գրավեցինք հարմար դիրքեր: Սեպտեմբերին, ճիշտ պլանավորվածի նման, գրավեցինք այդ երկու գյուղերը՝ չտալով ոչ զոհ, ոչ վիրավոր: 3ակառակորդի կորուստները մեծ էին՝ միայն 200 զոհ էին տվել: Այդ գործողության ժամանակ գրավեցինք եւ տանկեր, եւ այլ զինատեսակներ այնքան, որ այդ ժամանակ կարող էր ամբողջ Արցախում լինել:

Աղդամից մի քանի փորձ կատարվեց՝ գյուղերը հետ գրավելու: Այդ ընթացքում սովորեցինք դիմակայել: Լինում էին դեպքեր, որ մեր տղաները լքում էին դիրքերը եւ Սոնթեյն ու ես նստում էինք դիրքերում՝ մինչեւ կազմակերպեինք, հետ բերեինք: Այդ վտանգավոր ժամանակաշրջանում Մաճկալաշենի մոտ հակառակորդի ընտիր գունարտակը (Բաքվից եկած սեւ համազգեստով կռվողներ էին), մի քանի տանկով փորձեցին գրավել Մաճկալաշենը եւ երկու կես անել Մարտունին: Դրան էլ դիմացանք: Եվ դեռ տասնյակ տանկեր ու ԲՄՊ-ներ գրավեցինք: Դա սեպտեմբերին էր:

Ավդուր, Գյուլապիլու գյուղերը գրավելուց հետո ժողովրդի տրամադրությունը փոխվեց: Ստեփանակերտում բոլորն ասում էին, որ Մարտունու պաշտպանական շրջանի գործողություններից հետո դարաբաղցից արտապնդվել են, թե կարելի է դիմակայել եւ հաղթել: Ամենակարեւորը վերացավ Ստեփանակերտը հրետանիով գնդակոծելու վտանգը:

3ոկտեմբերին հակառակորդի դիրքերը Մարտունուց 500 մ այն կողմ էին, հրացանով էլ կարողանում էին վնաս հասցնել: Ամիրանլարը, որ կպած էր Մարտունուն եւ Դուրուտչուկ բարձունքը իրենց վերահսկողության տակ էին: Մի պլան էլ այստեղի համար մտածեցինք: Ուսումնասիրեցինք, ճշտեցինք պատկերն ու մեր անելիքը, իրականացրինք իրագործեցինք՝ ագատագրելով Մարտունու շրջանի 3 թուրքաբեկ գյուղ՝ Կուռուպատկիճոն, Մուղանլուն, Ամիրանլարը:

Մենք ընդամենը մեկ գոհ տվեցինք՝ այն էլ պատահականորեն, իսկ հակառակորդը մեծ կորուստներ կրեց: Այսպիսով, Մարտունու անվտանգությունն ամբողջությամբ ապահովվեց: Արդեն միայն Ֆիզուլիից էին կարողանում հրետակոծել:

Պարզ է, որ երբ հաջողություն է լինում, կորուստներ չեն լինում՝ մարդիկ լցվում են հավատով: Մեր կարողություններն սկսեցին գործել, ռեզերվները շատանալ: Ադրբեջանցիներից

Մարտունի: Գնացի, տեսա, որ խուճապ չկա: Կառավարական հանձնաժողով էր ստեղծվել, բերեցինք Մոնթեի Նաբուրու, թաղեցինք: Վիշտը մեծ էր, բայց այսքարը շարունակվում էր:

Ազատագրեցինք Մարտակերտը, հարակից գյուղերը, վերցրեցինք Աղդամն ու Ֆիզուլիին: Այդ մարտերի ընթացքում Մարտունու պաշտպանական գունդն իրեն դրսևորել է մոնթեական ոգով:

ԱՐՑԱԽԸ ԲԵՐԴ Է, ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՕՉԱՆ

Ազգային հերոս Մոնթե (Ավո) Մելքոնյանի զոհվելու 10ևամյակի միջոցառումներ երեւանում և Արցախում

Մոնթեի ղեկավարած մարտերը համարյա միշտ էլ պսակվել են հաջողությամբ:

Գեներալ-լեյտենանտ Սեյրան Օհանյան

Որքան հեռանում ենք այդ օրերից, որքան ժամանակ է անցնում, այնքան Մոնթեի կերպարը բարձրանում է որպես մեր ազգային գաղափարի և բռնադատված արդարության զգաստ քարոզչի և ազատամարտչի:

Գեներալ-լեյտենանտ Զմայակ Հարոյան, 2003 թ. մայիս

Մոնթեի զորավարական տաղանդը բարձր են գնահատել թե՛ ռազմական, թե՛ քաղաքական այն գործիչները, ովքեր մոտիկից ճանաչել են մեծ նվիրյալին: Գեներալ Անատոլի Չիգուրցիին զարմացրել են Մոնթեի անսպառ եռանդն ու ռազմավարական տաղանդը:

Վառ հայրենասեր, անկրկնելի անհատականություն, հմուտ ռազմավար Մոնթե (Ավո) Մելքոնյանի զոհվելու 10ևրդ տարելիցի միջոցառումների շարքը սկսվեց Երեւանի «Մոսկվա» կինոթատրոնում Մոնթեին նվիրված լուսանկարների ցուցահանդեսի բացմամբ:

Նույն օրը Երեւանի պետական համալսարանի լեփևեցուն դահլիճում անցկացվեց Մոնթեին նվիրված հուշակոչերի ցուցահանդես:

Ելույթներով հանդես եկան ԵՊՀ ռեկտոր, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը, գեներալ-լեյտենանտ Արկադի Տերևաթաղեուսյանը (Կոմանդոս), գեներալ-լեյտենանտ Մովսես Հակոբյանը, «Մոնթե Մելքոնյան» հասարակական կազմակերպության տնօրեն, Մոնթեի հին ընկեր Ալեք Ենիգունջյանը, Մոնթեի եղբայրը՝ փիլիսոփայության դոկտոր Մարգարը, Մոնթեի այրին Սեդան և ուրիշներ: Բոլոր ելույթ ունեցողներն ըստ արժանիքի գնահատեցին 1991-ի սեպտեմբերից մինչև դեկտեմբեր Լեռնային Ղարաբաղի Շահումյանի շրջանի պաշտպանության և գրավված գյուղերի ազատագրման ժամանակ իր խիզախությամբ աչքի ընկած, միշտ հաղթանակելու վճռականությամբ տոգորված, ազատության համար մարտնչողներին աներեր առջ տանող աննկուն Ավոյին: Բարդ իրավիճակներում արագորեն կողմնորոշվող Մոնթե, ընդգծեցին ելույթ ունեցողները, որ մինչև Հայաստան գալը մասնակցել է երկու պատերազմի ու կուտակել որոշ փորձ, իրեն փայլուն կերպով դրսևորեց առանձնապես 1992-ի փետրվարից, երբ Լեռնային Ղարաբաղի Մարտունու շրջանի ռազմական շտաբի պետն էր, ապա հրամանատարը: Նրա և գնդապետ (այժմ գեներալ-լեյտենանտ) Զմայակ Հարոյանի ջանքերով Մարտունու տարածաշրջանը դառնում է պատմական Արցախի ամենապաշտպանվածը և ամխոցելին:

Մոնթե Մելքոնյանի հրամանատարությամբ գործող ռազմական ուժերը թշնամուց կարողացան խլել տասնյակ տանկեր, զրահամեքենաներ, ռազմական տեխնիկա և ստիպեցին հակառակորդին տալու հազարավոր զոհեր, վիրավորներ:

ՀՀ կառավարության առընթեր ԱԻ վարչության պետ, գեներալ Հ. Հարոյանը հիշեցրեց, որ Մոնթեին 1993-ի մարտին մասնակցել է Մարտակերտի շրջանի ազատագրմանը և մարտի վերջին ու ապրիլի սկզբին ղեկավարել Քելբաջարի (Քարվաճառ) գործողություններին Ղարաբաղի կողմից:

Հուշակոչերի կազմակերպումը հանդես եկավ խորեն Պայլանի «Տոհմիկ» երգչախումբը, ելույթ ունեցան այլ խմբեր, անհատ կատարողներ, ասանուբով դերասան Վոլոդյա Աբաջյանը: Ցուցադրվեց Մոնթեին նվիրված փաստավավերագրական ֆիլմ նկարահանված ԵՊՀ-ի ուսանողների կողմից:

Հաջորդ չորս միջոցառումները տեղի ունեցան Լեռնային Ղարաբաղում: Ինձ հնարավորություն ընձեռվեց ՊՆ ներկայացուցիչների, ԱՄՆ-ից, Արգենտինայից, Ֆրանսիայից և Գերմանիայից ժամանած հայ և այլ ազգության ներկայացուցիչների և մի խումբ լրագրողների հետ լինել ԼՂ Հանրապետությունում և մասնակցել բոլոր միջոցառումներին: Բերձոր (Լաչին) չհասած Մոնթե Մելքոնյանի անվան պուրակում

մասնակցեցին ծառատնկման աշխատանքներին, հաջորդ օրը Մարտունի քաղաքում, Լեւոն Թորմաշյանի հեղինակությամբ 5 մ բարձրությամբ վեր խոյացող Մոնթե Մելքոնյանի մարմարյա հուշարձանի մոտ, հրապարակում, անցկացվեց ոգեկոչման հավաք: Ներկա էին ԼՂՀ կառավարության ներկայացուցիչներ: Ելույթ ունեցան ԼՂՀ Ազգային ժողովի նախագահ Օլեգ Եսայանը, Մարտունու քաղաքապետարանի վարչակազմի ղեկավար Միքայել Հովհաննիսյանը, գեներալ-լեյտենանտ Մովսես Հակոբյանը, ԼՂՀ պաշտպանության նախարարի տեղակալ, գնդապետ Վլադիմիր Խաչատրյանը, մարտական ընկերներից Մարոն, Սաշիկը, Ալեք Ենիգունջյանը, Մոնթեի եղբայր Մարգարը...

Հաջորդ օրը ԼՂՀ մայրաքաղաք Ստեփանակերտում Մոնթեին նվիրված հուշակոչերի ընդարձակ ելույթով հանդես եկավ ԼՂ Հանրապետության պաշտպանության նախարար, գեներալ-լեյտենանտ Սեյրան Օհանյանը: Ելույթներ ունեցան Պարգև Արբազյանը և ուրիշներ:

Չորրորդ միջոցառումը Լաչինից մի քանի կմ հեռու գտնվող Քարեգահ գյուղում էր: Գյուղն ունի միջնակարգ դպրոց: «Մոնթե Մելքոնյան» հասարակական կազմակերպության տնօրեն, Ալեք Ենիգունջյանի շնորհիվ կառուցվել է արդեն սկսել է գործել Երիտասարդական պալատը: Չեւավորվում է պարային խումբը: Արցախ Բուժնիթայանն իր «Արյունոտ օրեր» գիրքը նվիրեց Երիտասարդական պալատին:

Մոնթեի մասին անմոռանալի հուշեր պատմեցին գեներալ Զմայակ Հարոյանը, գնդապետ Գալուստ Գալստյանը: Արցախում անցկացված բոլոր միջոցառումները նկարահանում էին ՀՀ և ԼՂ օպերատորները:

ՌՌԲԲՏ Բ. ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ, Երեւան-Լեռնային Ղարաբաղ

Համառոտ ակնարկ իրանահայ գաղթօջախների պատմության Էր. Բաղդասարյան (էր. Գերմանիկ) (11)

(Շար. Նախորդ համարից)

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

XVI դ.-ից սկսած Նոր Ջուղա, Չարմահալ, Փերիա և այլ հայաբնակ շրջաններում մեծ զարգացում է ապրել աշուղական արվեստը: Դա պասկահայ աշուղական գրականության ծաղկման շրջանն էր: Չնայած այդ ժամանակաշրջանում իրանահայ մշակույթը մեծ վերելք էր ապրում, սակայն գրականությունը մնացել էր գուսանական քնարերգության մակարդակին: XVII դ. լայն ճանաչում են ստացել հայ աշուղներ Դուլ Էգաջը, Դուլ Աթորունին, Բաղդ-օղլին և Ամիր-օղլին Աշուղ Դուլ Ղազարը, Աշուղ Մաթկալ, Օհան Օղլին (Տեր Կարապետ Օհանյան) և այլոք, որոնք իրենց երգերով պարսկահայ աշուղական պոեզիայի սկզբնավորողները եղան:

Իրանահայ ժամանակակից գրականությունը սկսել է ձևավորվել XIX դ. 2-րդ կեսից, երբ եվրոպական գրականության հետ առնչվելով, երկրի գրական կյանքը վերածնդի առաջին նշաններն է ցուցաբերել: Այդ շրջանում հատկապես աշխուժացան և է ապրել թարգմանական գրականությունը, որով էլ իրենց գրական կյանքն են սկսել հայ մտավորականներ Հովհաննես Խան Մասեհյանը և Հովսեփ Միրզայանը:

Հ.Մասեհյանը իր գրական գործունեությունը սկսել է դեռևս Նասերեդդին Շահի պալատում. շահի համար պարսկերեն է թարգմանել եվրոպացի հեղինակներ Ա.Դյունայի, Պ.Լոթի, Չ.Դիքենսի և Մոլիերի որոշ երկեր:

Նրա հայերեն անզուգական թարգմանությունների ոսկե պսակն են կազմում Շեքսպիրի ստեղծագործությունները՝ «Համլետ», «Արքա Լիր», «Ռոմեո և Ջուլիետա», «Օթելլո», «Վենետիկի վաճառականը», «Մակբեթ», «Ոչինչից մեծ աղմուկ» և այլն:

Անցյալ դարի 90-ական թթ. թարգմանական բեղուն գործունեություն է ծավալել Հովսեփ Միրզայանը: Հայերեն է թարգմանել եվրոպացի հեղինակներ Վալտեր-Սկոտի, Մոլիերի, Բայրոնի որոշ երկեր, նաև Լեոնտոսի «Դեղը» պոեմը: Պարսկական գրականության թարգմանության հայ առաջնեկը հանդիսանալով, հայ ընթերցողին է ներկայացրել Սաադիի, Հաֆեզի, Օմար

հայամի, Բաբա Թահերե Օրիանի լավագույն ստեղծագործությունները, Ֆիրդուսու, «Շահնամե»-ի երեք հատվածները, կազմել է ծաղկաբաղ ժողովածու պարսիկ հին եւ միջնադարյան բանաստեղծներից «Հաֆեզ» խորագրով:

Արդեն 1920-ական թթ-ին Թեհրանում, Թավրիզում եւ Նոր-Ջուղայում սկստում են կազմակերպվել գրական միավորումներ, լույս են տեսնում գրական պարբերաթերթեր ու հոդվածներ: Գրական հանդեսներում («Խոսք», «Նոր պատգամ») եւ գաղութի տարբեր հրատարակչություններում պարբերաբար լույս են տեսել հայ հեղինակների արծակ եւ չափածո ստեղծագործություններ ու գրական հոդվածներ: Այս պայմաններում ասպարեզ իջավ իրանահայ գրողների նոր սերունդ: 1920-30-ական թթ. Թավրիզում առանձին գրքերով լույս են ընծայվել Արշիի «Երագ եւ հուշեր» հատորակը, Արամ Գարոնեի «Հրաժեշտի պոեմ» գիրքն ու «Արա եւ Շամիրամ» պոեմը, Գեուրգ Դարֆիի «Սիավուշ ու Սուդարե» թատերգությունը:

1935-ին Թեհրանում ստեղծվել է «Նոր էջ» գրական միավորումը, որը ընդիմադրումներով զոյատեսել է մինչեւ 1970-ական թթ. եւ տպագրել գրական-գեղարվեստական 23 տարեգիրք պապ կրկին երկար ընդմիջումից հետո նոր էջի 24-րդ համարը լույս է տեսել 1999 թ. Երեսնամյա: Միավորման կյանքին մասնակցել են հիմնադիր անդամներ Դեւը (Մարգար Դարաբեգյան), Աշոտ Ասլանը, Հրանտ Ֆայյանը, Արշավիր Մկրտիչը, Գալուստ Խանենցը, Արմեն Գեւր, Արա Տեր Հովհաննիսյանը, ավելի ուշ՝ Ջորայր Միրզայանը եւ Ռ.Բենը (Ռուբեն Հովհաննիսյան):

Երկրորդ աշխարհամարտից հետո մինչեւ 60-ական թթ. իրանահայ գրական ասպարեզ են իջել մի շարք նոր հեղինակներ: Առաջին անգամ իրենց առանձին ժողովածուներն են հրատարակում Երվանդ Բազեն «Վեներայի գրկում», Արշավիր Մկրտիչը «Ջորս հողմեր եւ ես», Աշոտ Ասլանը «Եթե ապրի...», Գալուստ Խանենցը «Բարեւ քեզ, մարդ», Ժորժ Բաբայանը «Կյանքի հետ», Հրանդ Ֆայյանը «Նոր աչքեր», Ջորայր Միրզայանը «Թաց մայր» եւ ուրիշներ:

Բազմաթիվ այլ հեղինակներ հանդես էին գալիս մամուլի էջերում, ինչպես՝ Սիրաբ Բեդիվինը, Արա Տեր Հովհաննիսյանը, Գալուստ Խանենցը, Պետրոս Քաջբերունին, Ռ.Բենը, Վարդգես Ֆրանկյանը, Արամ Անտոնյանը եւ ուրիշներ: 1962-ին հիմնադրվել է «Իրանի հայ գրողների միությունը» որը գործում է առայսօր:

1960-ական թթ. վերջին երկրում արդեն արմատավորվել էր նորարարության հոսանքը, որը նոր շունչ էր հաղորդում գրականությանը: 1972-ին լույս է տեսնում Գ.Խանենցի «Հրաշալի գորությունը»:

1970-80-90-ական թթ. լույս են տեսնում Հայգալի (Հայկ Գալստյան) «Կենսաշող կերոններ», Հովիկ Էդգարյանի «Լուսաշող» (1984) «Եթերային» (1998), Գ.Խանենցի «Լուսամուտ» 1993, եւ «Հուշերիս Բեռը» (1999), նաեւ իրենց առաջին ժողովածուներ են լույս ընծայել իրանահայ երիտասարդ բանաստեղծներ Վարանդը (Սուքիաս Քյուրգյան), «Արեւի ճամբով», Ռուբինան «Իմ սիրտը», Կոլյա Տեր Հովհաննիսյանը «Մայթեր, մայթեր», Հովսեփ Նազուլյանը «Արդյոք ելնելուն եմ մի օր», Խաչիկ Խաչերը «Անտարբերություն», ավելի ուշ՝ Ազատ Մաթյանը «Անապատի ծաղիկներ», Արմանտը «Շքեղ մերկություն», Ծաղկանուշ Ծատուրյանը «Կապույտ երազներ»:

1986 թ. Թեհրանում հիմնադրվում է «Թեհրանահայ գրական շրջանակ»-ը (հիմնադիրներ, Գ.Խանենց, Խ.Խաչեր, Էդ. Բաղդասարյան (Գերմանիկ), Հ. Էդգարյան, Ա. Բաբայան, Էլտ Գարյան, Հայկ Գալստյան (Հայգալ) եւ հրատարակել է իր պաշտոնաթերթը՝ «Հանդիպում» տարեգիրքը (հատոր 1, 1988, հատոր 2, 1990, հատոր 3, 1993):

(Շար. 11)

Հուլիսի հայկական տոները

Համադրեց Էդ. Գերմանիկ

ՎԱՐՂԱՎԱՌ՝ ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ ՏԵԱՌՆ

Այս տոնի կրոնական բացատրությունը կրկին կապվում է Քրիստոսի պայծառակերպության հետ: Հիսուսը երեք Առաքյալների հետ բարձրանում է լեռ՝ աղոթելու նպատակով: Ճանապարհորդությունից հոգնած Առաքյալները քնում են, իսկ Քրիստոսը արթուն մնալով՝ աղոթում է: Այդ միջոցին հանկարծ Քրիստոսի դեմքը պայծառանում է, սկսում է լույս արձակել: Հագուստը բոլորովին ճերմակում է եւ այնքան ուժեղ է լույս ճառագայթում նրա դեմքից, որ ամբողջ լեռը լուսավորվում է պայծառ վարդագույն լույսով: Առաքյալները, այդ լույսից, անմիջապես արթնանում են եւ ապշահար ու երկյուղած ծուկկի են գալիս: Այդ պահին ճառագայթափայլ մի անպ ծածկում է Քրիստոսին, որը գրույցի էր բռնվել հանկարծ հայտնված երկու Առաքյալների՝ Մովսեսի եւ Եղիայի հետ: Լույսի ցուրթերի միջից հանկարծ լսվում է մի որոտընդոտ ձայն, որը ավետում է կանխատեսուծ խորհրդավոր. «Դա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցա, դճա լուարուք»: Առաքյալներն այդ տեսիլքից ահաբեկված, գետին են ընկնում, իսկ Քրիստոսը դիմում է նրանց, ասելով. «Ոտքի ելեք, մի վախենաք»: Եվ հանկարծ ամպի ձեւով անհետանում է տեսիլքը եւ Առաքյալների աչքի առջեւ վեր է հանում իրենց Վարդապետը: Այլակերպության տոնի հետ անմիջականորեն զուգակցվում են ժողովրդական վաճառական տոնակատարությունները: Վարդավառի սովորությունը շատ հին ծագում ունի, նրա արմատները հասնում են մինչեւ հայ ժողովրդի հեթանոսական շրջանը: Այդ օրը նույնպես նրախության տոն է, երիտասարդները միմյանց վրա ջուր են ցանում եւ աղավիհներ թռցնում: Ջուրը հանդիսանում է հոգու մաքրության, բարության խորհրդանիշ: Այս տոնը նույնպես կապվում է երիտասարդության հետ, իսկ նորահարսերը երկրորդ անգամ իրավունք են ստանում այցելության գնալ իրենց ծնողներին եւ այնտեղ մնում են 15 օր: Մինչեւ Վարդավառի տոնը, արգելված է խնձոր ուտել, իսկ տոնի օրը խնձորով բացվում է արգելումը, մարդիկ միմյանց խնձոր ու ծաղիկներ են նվիրում: Նույն օրը մատաղի խոստումները ի կատար են ածվում եւ մատուցվում են անթիվ անհամար մատաղներ, հիմնականում մորթում են մեկ տարեկան գառ, աքլոր ու աղավնի: Երեխաները բազմերանգ ծաղիկներ քաղելով դաշտերից եւ սարերից, ծաղկեպսակներ են հյուսում եւ կապում են կթան կովերի ճակատին, որպեսզի կաթնասունների կաթը առատ լինի եւ յուղալի: Վարդավառի տոնը նաեւ բերքատվության, պտղաբերության, առատաբերության իմաստ է խորհրդանշում:

Աշխարհում ինչի՞ համար են սիրում հայերին

Ս. ԻՍՎԱՆԳԱՐՅԱՆ, Գ. ՎԱՀՄԱՆՅԱՆ

71. Եվ հայկական քարի ամբողջ ցնձագին թագավորության մեջ քարակոփ մարդիկ էին քայլում: Նրանց հետ մեկընդմեջ հեզանագ սահում էին շլացուցիչ գեղեցկության աղջիկներ եւ աղջնակներ: Մտովի համեմատելվ ծանրամարմին ու ոսկերչական գեղեցկությամբ:

72. Դժվար բան է, իհարկե, հույս դնել քաղաքի երեխաների քաղաքավարության ու զգայնության վրա: Սերունդն է այդպիսին, ի՞նչ կարող ես անել... Բայց պատանի երեւանցիները, ինձ թվաց, բացառություն են կազմում աշխարհի իրենց բոլոր հասակակիցներից. նրանք ցույց են տալիս

ուշադրության արտաշարժ նշաններ, երբ տեսնում են, որ անցորդը հյուր է:

73. Երեւանի քարե հրաբուխը ունի հավերժ գործող, անսպառ ու անմահ հրաբխի բոլոր հատկանիշները: Նա ամեն օր, ամեն վայրկյան ժայթքում, դուրս է նետում կենսասիրության ու կենսախնդրության, բարության, սիրո ու հյուրընկալության իր շիկացած լավան:

74. Սեւանը ազգի նույնպիսի խորհրդանիշ է, ինչպես եւ Արարատը: Երկգագաթ Արարատը եւ երկթաս Սեւանը ամեն մի հայի մեջ են: Եվ եւ ինչ-որ գազտնի խորհուրդ եմ տեսնում այն բանում, որ լճի եզրագիծերը հայելու նման հիշեցնում են Հայաստանի եզրագծերը: շրջիր լճի կապույտ բիծը, եւ այնտեղ կկրկնվի Հայաստանի սահմանագծի յուրաքանչյուր, նույնիսկ, ամենափոքր ոլորքը:

75. Այդ օրերի ընթացքում Հայաստանը նետել էր էկզոտիկության քողը: Այն դարձել էր իմ բարեկամների, իմ ընկերների երկիրը: Այն հենց նրանք են, եւ այժմ ինչպես նրանց, այնպես էլ նրա նկատմամբ, այսինքն բարեկամներիս ու Հայաստանի նկատմամբ իմ սրտում առաջացել էր ոչ թե հիացական սիրահարկածության զգացում, այլ Հագանքի, Բարեկամության, Սիրո զգացում:

Մխիթար Գոշ (12-դ.)

31. Քահանան Եւ Աւագակը

Ավագակը, բռնելով մի քահանայի, ուզում էր սպանել: Քահանայի վրա հզորության ոգի իջավ, նա հաղթեց ավագակին ու սկսեց ինչպես հարկն է տանջել նրան:

Ավագակը աղաչում էր ու ասում.

-Չէ որ քահանա ես, միշտ ասում ես՝ «խաղաղություն ընդ ամենայն» եւ սրա նման այլ բաներ:

-Ո՛վ չարագործ,- պատասխանում է քահանան,- հենց խաղաղությունը անվտանգ պահելու նպատակով եմ տանջում քեզ խաղաղությունը չսիրողիդ:

Առակս հայտնի է դարձնում, որ միշտ խռովասիրության պատճառով չի հարկ լինում կռվել, այլ նաեւ խաղաղությունը անվտանգ պահելու:

Վարդան Այգեկցի

1. Գարու Հաշիւը

Մի մարդ կալից գրաստով գարի էր կրում տուն: Եւ քուռակը մոր հետ գնում էր եւ ետ դառնում: Իսկ տանը, ուր կրում էին գարին, մի խոզ կար կապած, որին գիրացնում էին: Եւ գարին անպակաս էր նրանից, որպեսզի ուտի եւ գիրանա:

Եւ քուռակն ասաց մորը.

-Ինչո՞ւ այն խոզն առանց աշխատանքի ուտում է գարին, որ մենք մեծ դժվարությամբ, եւ մեզ, որ չարչարվում ենք, օրը մի անգամ են գարի տալիս:

Մայր ասաց.

-Լսի՛ր, որոյակ, մի շաբաթ եւս համբերիր, եւ ապա ես քեզ պատասխան կը տամ, եւ քո աչքով կը տեսնես:

Եւ մի շաբաթ հետո էլը եւ քուռակը բեռով տուն էին գալիս. քուռակը մորից առաջ էր գնում եւ լսեց խռնչոցի ահագին ձայն, որովհետեւ խոզը մորթում էին: Եւ խրտնեց քուռակը եւ ետ փախավ դեպի մայրը, եւ մայրն ասաց.

-Ի՞նչ եղավ քեզ, որոյակ, որ սոսկում ես մի վախենար խոզից, որովհետեւ նրանից գարու հաշիվն են պահանջում:

Եւ դարձյալ եկան կալը՝ գարի կրելու: Եւ երբ բարձած վերադարձան տուն, քուռակը բարձրացնելով որքի սմբակը, մորն ասաց.

-Ո՛վ մայր, տես թե ոտքիս չի՞ փակել գարու մի հատ որ ինձնից էլ հաշիվ չուզեն, ինչպես խոզից:

2. Արի կինը եւ որդին

Մի այրի կին ուներ տասը այծ եւ մի որդի: Եւ ամեն օր որդին այծերը տանում էր արոտ, եւ մայրն ամեն օր մի շերտի ջուր էր լցնում կաթի մեջ եւ փոխ էր տալիս հարեւաններին: Եւ որդին մորն ասաց.

-Ինչո՞ւ ես այդպես ջուր լցնում կաթի մեջ եւ փոխ տալիս հարեւաններին:

Մայր ասաց.

-Որդի, մեր կաթը քիչ է, դրա համար եմ անում, որ մեր կաթը մի քիչ աւելի լինի, որ ձմեռը մեզ թացան լինի:

Իսկ մի օր, երբ որդին այծերին արոտ էր տարել, երկնքում ծնվեց մի փոքր ամպ, եւ անձրեւ եկավ, եւ հեղեղ եղավ եւ այծերը սրբեց գետը: Որդին տուն եկաւ արեւով եւ գատարկ եւ ձեռքին միայն փայտը: Մայրն ասաց.

-Որդի, ո՞ւր եմ այծերը, եւ ինչո՞ւ դու այսօր արեւով եկար:

Որդին ասաց.

Մայրիկ. այն մի շերտի ջուրը, որ խառնում էիր կաթին եւ փոխ տալիս հարեւաններին, հավաքվեց եւ հեղեղ դարձավ եւ եկավ մեր այծերը տարավ լցրեց գետը:

3. Միայնակյացը եւ զամփռ շունը

Մի միայնակյաց բնակվում էր մի գյուղի մոտ եւ գյուղում նա սիրեց մի աղջիկ եւ բազում ժամանակ նրա հետ շնանում էր: Եւ գյուղի տանուտերն ուներ մի զամփռ շուն, որ խիստ պահող շուն էր եւ ամբողջ գյուղը պահում էր:

Մի գիշեր միայնակյացը եկավ, որ շնանա այն կնոջ հետ, եւ գյուղի եզրին նրան հանդիպեց տանուտերի շունը եւ զամփռեց նրան վրա եւ նրան կծեց արյունը ճապաղարեց եւ շատ վերքեր արեց եւ նեղելով նրան քշեց: Եւ միայնակյացը լալով ու արյունաթաթախ մտավ խուցը եւ դուռը փակեց, զղջաց եւ չոքեց աղոթքի, լաց եղավ եւ կուրծքը ծեծելով ասաց.

Աստված, բազում ժամանակ է, որ շնացա եւ չվախեցա քո դատասանից եւ ոչ դառն դժոխքից զարհուրեցի, բայց այս գիշեր մի զամփռ շնից եւ չկարողացա շնություն անել:

4. Այծերը եւ գայլերը

Հավաքվեցին այծերը միասին եւ պատգամ ուղարկեցին գայլերի ազգին եւ ասացին, թե ինչո՞ւ մեր մեջ լինի անհաշտ խռովություն, այլ ոչ թե խաղաղություն:

Եւ հավաքվեցին գայլերը եւ ուրախացած մեծ ուրախությամբ եւ նամակով պատգամ ուղարկեցին այծերի ազգին, նաեւ անթիւ ընծաներ: Եւ գրեցին այծերին. «Լսեցինք ձեր բարի խորհուրդը եւ գոհ ենք աստծուց, որովհետեւ մեզ համար մեծ խնդություն է եւ խաղաղություն. նաեւ իմացնում ենք ձեր իմաստության, որ հովիվն ու շներն են պատճառ եւ սկիզբ մեր խռովության եւ կռվի. եւ եթե նրանց վերացնենք մեջտեղից, շուտով խաղաղություն կը լինի»:

Եւ այս լսեցին այծերը, հաստատեցին եւ ասցին.

-Իրավացի են գայլերը, որ մեզ սպանում են, որովհետեւ շները եւ հովիվը նրանց հալածում են մեզնից:

Եւ այծերը վտարեցին շներին ու հովիվն եւ երգվեցին, որ հովիվը տարի մնան անխախտելի սիրով: Եւ այծերը ցրվեցին լեռները եւ դաշտերը եւ սկսեցին ուրախ լինել եւ ցնծալ եւ խաղալ, որովհետեւ արածում էին լավ արոտներում, ուտում էին համեղ խոտեր, խնում էին պաղ ջուր եւ ուրախանում էին եւ վազվզում էին, փառք տալով, որ հասան բարի ժամանակի:

Եւ գայլերը համբերեցին հարյուր օր, ապա հավաքվեցին դաս-դաս ընկան այծերի վրա եւ կերան:

5. Երկու նկարիչ

Մի թագավոր շինեց գեղեցիկ դարբաս եւ կամեցավ զարդարել այնպիսի նկարներով, որոնց նման ոչ մի տեղ չէր եղել: Եւ ընտրեց երկու նկարիչների եւ մեկին տվեց մի պատը, մյուսին՝ մյուս պատը եւ նրանց միջեւ վարագույր քաշեց:

Եւ երբ նկարիչներն ավարտեցին իրենց գործը, թագավորը եկավ, որ տեսնի նրանց գործը եւ տեսավ, որ մեկը նկարել էր գեղեցիկ պատկեր եւ շատ հավանեց: Իսկ մյուսը բնավ ոչինչ չէր նկարել. նա պատը շատ գեղեցիկ սարքել էր եւ կոկել հայելուց ավելի լավ:

Երբ թագավորը տեսավ, որ չէր նկարել, այլ միայն կոկել էր, զարմացավ եւ ասավ.

-Դու ի՞նչ ես արել:

Նա ասաց:

-Ես ցույց կը տամ իմ գործը:

Եւ ապա վեր քաշեց միջի վարագույրը եւ, երբ լույսը ծագեց, եւ լուսավորեց կոկած պատը, այն ժամանակ մթնեց նկարագարող պատը, որովհետեւ հայելու մէջ երեւում էին այն բոլոր պատկերները, որ նկարված էին մյուս պատի վրա:

Եւ թագավորը ասաց:

-Սա մյուսը գեղեցիկ է:

ՐԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՅՆԵՐ

-Գիժը գնաց հարսնետուն, ասաց՝ էս լավ է, քանց մեր տուն:

-Գիժը մի քար գցեց հորը, հազար խելոք հավաքվեցին չկարողացան համել:

-Գինի է, թան չէ, ամեն մարդու բան չէ:

-Գիշեր չի եղել, որ չի լուսացել:

-Գիշերը գողություն է անում, ցերեկը «տեր ողորմյա» է ասում:

-Գիտուն աղվեսը երկու ոտքով է թակարդ ընկնում:

-Գլորվել է խուփը, գտել է պոտուկը:

-Գյուղ կանգնի, գերան կկոտրի:

-Գնա մեռի, արի սիրեմ:

-Գող՝ սիրտը դող:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԱՌԱՅՆԵՐ

-Լաց լինելու համար էլ տրամադրություն է հարկավոր:

-Լեզուն փափուկ միս է, ինչպես շարժես՝ կշարժվի:

-Ծառն ինչքան շատ է պտուղներով ծանրաբեռնված, այնքան շատ է դեպի հողը թեքվում:

-Կանգնած ջուրը կհոտի:

-Կատուն ամեն գիշեր երազում դմակ է տեսնում:

-Կինը դժբախտություն է, բայց ով տեր աստված, ոչ մի տուն այդ դժբախտությունից չզրկես:

-Կոտրված ապակին չի կպչի:

-Կռվի մեջ հալվա չեն բաժանում:

-Հազար ագռավ թռցնելու համար մի քարն էլ բավական է:

-Հազար բարեկամը քիչ է, մի թշնամին՝ շատ:

Ժամանց

1- Ուրախ անկյուն

ՎԱՆԵՑՆԵԼՈՒ ՊԱՏՐՎԱԿՈՎ

Վարդանիկն ու քույրը վիճում էին:

- Ով կռիվ անի, սատանան կգա կտանի,- վախեցրեց հայրը: Վարդանիկը սկսեց լաց լինել:

- Ի՞նչ եղավ, ընչի՞ գուլաս,- զարմացավ հայրը:

- Քեզ համար, դու քիչըմ առաջ չկռվար մամայի հետ,- հարցրեց Վարդանիկը:

ԻՆՉ ԵՍ ԴԱՌՆԱԼՈՒ

- Վարդանիկ, չե՞ս լսում, մի ժամ է կանչում եմ:

- Ձբաղված եմ...

- Օ՛ֆ, չգիտեմ, թե քո այդ անտարբեր վերաբերմունքով ի՞նչ ես դառնալու:

- Մատուցող,- պատասխանեց Վարդանիկը:

ՊԱ, ԾԱՌԻՑ ԻՉԻ

Վարդանիկը ծոցն ու գրպանը խնձորով լցրեց ու ծառից քաշավ:

- Շան լակոտ, վերջը ձեռք ընկար,- ծոծրակից բռնեց պահակն ու հարցրեց,- դե, հիմա ասա՝ ո՞ւմ էրիխեն էս:

- Պա, ծառից իջի, քեզի գուզե,- բղավեց Վարդանիկը:

ՎԱՏ ՕՐԻՆՎԿԸ

Վարդանիկը դիմում է հորը.

- Պա, ընծի ոսկե ժամացույց կառնի՞ս:

- Դու դպրոցական ես, չեն թույլատրե...

- Ի, մեր դասարանի Սոնիկն ու Նունիկը ոսկե մատնիք ունին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ

- Վարդանիկ, վազիր եղբորդ տուն, ասա հայրս շտապ կանչում է:

Ինչը՞ղ անցնին շան կողքով, որ չխածե:

- Շան տեղ մի դիր,- խորհուրդ է տալիս հայրը:

2- Արդյոք գիտե՞ք

Ավելի լավ է գետնախնձոր եփել կլեպով, այդ դեպքում շատ վիտամիններ են պահպանվում, քան մաքրած կամ կտրտած վիճակում: Ընդհանրապես եփած գետնախնձորում ավելի շատ վիտամին է պարունակվում,քան տապակածում: Չնայած տապակած գետնախնձորը համեղ է, բայց դժվար է մարավում: Շատ համեղ է եւ սննդարար կրակի տաք մոխիրոտ կամ ջեռոցում խորոված գետնախնձորը:

Եթե գետնախնձորը եփեք զոլորշով, ապա C վիտամինի կորուստը կը լինի ամենաքիչը (10-12%):

Որպեսզի մաքրած (կլպած) գետնախնձորը արագ եփի եւ լինի փխրուկ, նրան պետք է պահել շատ սառը ջրի շիթի տակ:

3.ՅԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

1-ՈՒրախանում ենք գալուստով,

ՈՒրախանում ենք փախուստով:

2-Իջնում, նստում է, թառում,

Այգում, հանդում ու սարում,

Նրա մահով ուռճանում,

Հգորանում է առուն:

3-Ես մի սավան գիտեմ շատ մեծ՝

Աշխարհի ծածկեց,

Օով չծածկեց:

4-Ամպե քողտիկ,

Թռչկան որդիք:

5-Երկնքից քաղվեց,

Գետնի մեջ թաղվեց:

Պատասխան.1-Ձյունը 2- Ձյունը 3- Ձյունը 4-Կարկուտ 5- Կարկուտ, ձյուն, անձրեւ

Առողջապահական

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ԴԵՂԱՏՈՄՍԵՐ

Երեք մաս հուն կաթից, մակ մաս սպիրտից պատրասել լուծույթ եւ քնելուց առաջ քսել դեմքի մաշկին: Այս բուժամիջոցը օգնում է նաեւ վերացնելու հետոննդաբերության շրջանում դեմքի մաշկի վրա առաջացած բծերը:

Քամահարված ու կոշտացած դեմքի մաշկը փափկացնելու եւ թարմացնելու համար խորհուրդ է տրվում գործածել ձվի դեղնուցից, 1 թեյի գդալ գլիցերինի խառնուրդից պատրաստված դիմակ: Գործածելուց հետո դեմքը լվանալ տաք ջրով՝ առանց օճառի:

Սպիտակ շուշանի պակասթերթերից պատրաստած լուծույթը ամենալավ միջոցն է դեմքի մաշկի վրա առաջացած բշտիկացանը եւ թարախային բորբոքումները բուժելու համար: Օդի կամ մոսրացրած սպիրտ լցրած շշի մեջ ավելացնել սպիտակ շուշանի պակասթերթերը եւ 2 շաբաթ թրմելուց հետո ներմերսել դեմքի մաշկը:

Հալվեի (ալոե) հյութը նպաստում է վերացնել ճարպոտ դեմքի մաշկի վրա բորբոքումից առաջացած բշտիկները: Հալվեի տերեւները լվանալ տաք ջրով, չորացնել եւ 10 օր պահել մութ ու սառը տեղում: Այնուհետեւ քամել հյութը եւ ամեն անգամ թարմ հյութով մերսել դեմքի մաշկը:

Կոշտակները բուժելու համար անհրաժեշտ է սոխի կծեպները լցնել ապակյա անոթի մեջ եւ վրան ավելացնել ճաշի քացախ այն աստիճանի, որ լրիվ ծածկի կծեպները: Այնուհետեւ անոթի բերանը մոմաթով ամուր ծածկելուց հետո 2 շաբաթ պահել սենյակի ջերմության պայմաններում: Երկու շաբաթ անց քացախի միջից հանել սոխի կծեպները եւ թթեւակի չորացնելուց հետո, 2 - 3 միլիմետր շերտերով դնել կոշտուկների վրա, իսկ շրջապատի մաշկը պատել վազելինով կամ որեւէ ճարպով: Մեկ գիշեր այդպես կապած պահելուց հետո, առավոտյան շոգեհարել ոտքը եւ ապա զգույշ, առանց ավելորդ ուժ գործադրելու, քերել կոշտուկները: Եթե դրանք մեծ են՝ անհրաժեշտ է գործողությունը կրկնել: